

Вінницька ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва
Інститут історії, етнології і права ВДПУ ім. М.М. Коцюбинського
Російсько-український культурно-просвітницький центр
«Соотечественники»

«КОНСТАНТИНОПОЛЬ»

II

**Збірник других науково-освітніх Подільських
Кирило-Мефодіївських Читань, присвячених 20-річчю
відродження святкування Дня слов'янської писемності і
культури "Спадок слов'янських просвітителів
св. Кирила і Мефодія і слов'янський світ"**

Вінниця
2006

Раздел 2

*Ю.Л.Старовойт,
доцент кафедри іноземних мов ВНТУ*

Реформа української орфографії як стратегічна помилка вітчизняної еліти

Так вже повелося, що на зламі епох історичним змінам піддаються і речі, які, здавалося б, не мають прямого відношення до центральної парадигми перетворень. Зазвичай зміни суспільно-політичної формації, розбудова нових державних утворень супроводжуються паралельними революційними процесами в самих несподіваних областях людської діяльності — змінюється мода, з'являються нові напрямки і творчі методи у мистецтві, може навіть вводитися новий календар тощо. Звільнення накопиченої за попередній застійний період творчої енергії, несподіване розширення на обмежений період громадських свобод штовхає творчі, наукові, митецькі колективи і окремих діячів науки і культури на продуктивне втілення проектів, на які раніше попередня влада в силу свого цілком зрозумілого консерватизму дозволу не давала. І часто однією з таких нив перетворень стає мова. Згадаймо, як швидко більшовики здійснили реформу російської орфографії і як вона чітко провела межу між дореволюційною і післяреволюційною поліграфією. Зараз навіть малі діти легко відрізняють книжкову продукцію до 1918 року та після. І тут Петербурзькій АН і відповідному декрету Народних комісарів слід віддати належне — одні підготували, а інші провели реформу, яка вже давно визрівала не те що серед вузького гурту фахівців, а навіть у широких колах освічених людей (наприклад, у А.П.Чехова одна претензійна героїня демонстративно не вживала у приватному листуванні німих літер, підкреслюючи тим самим свою прогресивність). І навіть ця назріла реформа мала свої негативні наслідки, відгомін яких відчувається й досі, оскільки спосіб фіксування на папері людської думки є надзвичайно важливим інструментом історичної пам'яті, яка щоденно спрацьовує мільярди разів.

Іншу картину спостерігаємо ми зараз з українським друком у наш «пореформений» час. Та перш ніж перейти до безпосереднього розгляду наших букварно-абеткових проблем, звернемось коротко до стану справ з орфографією в інших народів Європи. Найдивнішим є те, що український правопис останні десятиліття був одним з найясніших і найпростіших серед європейських і міг сміливо порівнюватись з такими, приміром, як іспанський, італійський та німецький. І разом з тим якраз німці на рубежі тисячоліть вирішили провести скромну квазіреформу правопису і внести деякі зміни в абетку, чим викликали численну зливу судових позовів від обурених батьків, які цілком логічно почали вбачати в цих скромних змінах ускладнення в доступі їх дітей до вже накопиченої у бібліотеках книжкової спадщини. А народи, орфографія яких історично суттєво відірвалася від реального стану справ у вимові звуків і являє собою справжні завали мертвих букв та буквосполучень подібно до запущеного лісу — ці народи якраз і не поспішають давати волю своїм ентузіастам-реформаторам, хоча зміни правопису там з семінарно-студентської точки зору вже давно назріли. Тут мається на увазі перш за все англійська, французька і, в значній мірі, португальська системи писемного кодування. Французи, наприклад, вже давно підраховали, що спрощення правопису дасть від 15 до 20 відсотків економії паперу, що у національному масштабі вилилося б у мільярди євро економії, та Французька академія непохитна, вона не дозволяє проводити масштабних реформ і погоджується розглядати лише окремі слова, дебатуючи над кожним з них. І в тому є сенс, адже провести масштабну реформу правопису у Франції значило б відокремити себе від усього французького не тільки за кордоном, а й у себе вдома. Нові покоління учнів просто не зможуть користуватися культурною спадщиною французьких бібліотек. А статус французької мови у світі взагалі буде зведений нанівець, оскільки у тисячах центрів французької культури, розкиданих по земній кулі, вся методична література тримається хай і на громіздкій, але історично зрілій орфографії. Те ж саме можна сказати і про англійські проблеми. Змінити правопис для них значило б повністю замінити код, і дітям у школах довелось би додатково проходити курси з читання бібліотечних книжок. І тут ми підходимо до усвідомлення однієї дуже важливої історичної

істини — будь-яку глобальну історичну справу можна здійснювати лише у відповідну історичну епоху. Якщо запізнюєшся, ця справа може вже породити прикрі наслідки. Приміром, переробляти зараз нашу залізничну колію під європейський стандарт для поліпшення перевезень вже пізно.

Такий саме приклад запізнення з епохою ми маємо з реформою правопису, яку п'ятнадцять років тому вітчизняні академіки, професори та письменники кинулися втілювати в життя, повітавши з старих потертих папок свої ще студентські напрацювання. Зі звичним поривом «мы наш, мы новый мир построим» вони вирішили закріпити новим кодом українську свободу слова, яка прийшла разом з незалежністю. Та не було враховано, що якраз у радянські повоєнні роки українська книга друкувалася такими накладками, яких вона вже, напевно, ніколи не побачить. Бо тільки у той час книгодрукування проводилося за сприяння держави і було завданням номер один у вихованні суспільства. Додамо до того ще й той факт, що зараз народи всього світу переживають новий культурологічний злам — бурхливий розвиток інформаційних технологій, який призведе до відмирання багатьох функцій традиційної книги, які перейдуть до засобів електронної пам'яті. Таким чином, нова орфографія вже ніколи не зможе перевищити за тиражем того загалу словників, енциклопедій та іншої книжкової продукції масового вжитку, які були надруковані до 1991 року, а отже буде продовжувати пасти задніх і вносити лише безлад у нашу мовну пам'ять. І з цим вже доводиться миритися, поминаючи незлим тихим словом нашу столичну, тоді ще радянську, еліту, якій так кортіло наостанок встрибнути в історію і залишити в енциклопедіях та передмовах до підручників свої імена.

Содержание

Раздел 1	5
Зінько О.В., Зінько Ю.А. Кирило і Мефодій: духовні особи та учені книжники	5
В.А.Тучинський. Ідея слов'янської єдності у поглядах членів кирило-мефодіївського товариства	9
Г.С. Чернишова. Хрещення Русі у світлі біблійної методології (за святителем миколаєм сербським)	15
В.М. Синицын. Познавательное пространство притчи и красота мысленного мира.	23
А.А. Пономарев. Папа Римский и Пресвятая Троица	30
Раздел 2	36
Ю.Л.Старовойт. Реформа української орфографії як стратегічна помилка вітчизняної еліти	36
Александр Пономарев. ПСАЛОМ І. Новый перевод с древнееврейского языка	39
А.С. Якущенко. «Дух європейської освіченості» (до 160-річчя від часу створення Кирило-Мефодіївського товариства)	43
Н.П. Ободянська. Роль святоотецької спадщини у духовно- моральному вихованні учнівської молоді	51
Кот С.А. Проповедь как дискурс	56
О.В. Путятицька. Жанр Догматиків і їх місце в нотолінійних Ірмолоях	65
Л.А.Кадочникова. «...всего насквозь высветлитъ человека...» Н.В.Гоголь. (К проблеме изучения русской культуры в вузах Украины)	74
О.П. Кадочников. Русская литература в XX веке (к постановке проблемы границ и периферии в русской литературе XX века).	84
Сергій Вінницький. Учителі і діти в аспекті майбутнього України. Футурологічні роздуми	91